

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
NILO JÄÄSKINEN IŠVADA,
pateikta 2012 m. lapkričio 29 d.¹

Byla C-228/11

**Melzer
prieš
MF Global UK Ltd**

(Landgericht Düsseldorf (Vokietija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Teismo jurisdikcija civilinėse ir komercinėse bylose — Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkto išaiškinimas — Specialioji jurisdikcija bylose dėl deliktų — Kelių asmenų dalyvavimas keliose valstybėse narėse darant tą patį tariamai sukėlusį žalą pažeidimą — Galimybė nustatyti vienos valstybės narės teismo jurisdikciją kitoje valstybėje narėje nuolat gyvenančio atsakovo atžvilgiu pagal vietą, kurioje tariamas bendravykdis ar padėjėjas, kuriam neiškelta byla dėl žalos atlyginimo, atliko žalą sukėlusį veiksmą“

I – Įvadas

1. *Landgericht Düsseldorf* (Vokietija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo² 5 straipsnio 3 punkto išaiškinimu, būtent su „vietos, kurioje įvyko žalą sukėles įvykis“ apibrėžimu, kaip jis suprantamas pagal šioje dalyje numatytą jurisdikcijos taisyklę bylose dėl deliktų, kai daroma prielaida, kad tokio įvykio sudėties elementai įvyko dviejose skirtingose valstybėse narėse ir vienoje iš jų.

2. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuriam pateiktas su keliomis valstybėmis susijęs ieškinys dėl deliktinės atsakomybės, siekdamas nustatyti savo jurisdikciją *ratione loci* priimti sprendimą šiuo atžvilgiu, klausia, ar vienam iš asmenų, tariamai atsakingų už nurodytą žalą, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra vienoje valstybėje narėje³, byla gali būti iškelta kitos valstybės narės teisme pagal vietą, kurioje padėjėjas ar bendravykdis atliko žalą sukėlusį veiksmą, nors šis nėra atsakovas byloje.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42.

3 — Remiantis Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 3 dalimi žodžiai „valstybė narė“ šioje išvadoje reiškia visas Europos Sąjungos valstybes nares, išskyrus Danijos Karalystę.

3. Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą *Landgericht Düsseldorf* siūlo Teisingumo Teismui nustatyti naują jurisdikcijos pagrindą, kuris ieškovui būtų papildoma galimybė⁴, kiek tai susiję su pagrindine alternatyva, atsiradusia dėl teismų praktikoje jau seniai nustatyto žalos atsiradimo vietos ir žalą sukėlusio įvykio vietos⁵, kai pažeidimą sudarančių įvykių vieta nesutampa, atskyrimo, t. y. nustatyti jurisdikciją, grindžiamą vieta, kurioje veiksmą atliko kitas nei atsakovas žalą sukėlusio veiksmo vykdytojas, kaip tai nustatyta remiantis Vokietijos vidaus teisėje egzistuojančia taisykle⁶.

4. Ši byla dar kartą parodo, jog tam tikrų valstybių narių teismai yra linkę manyti, kad Reglamentą Nr. 44/2001 galima aiškinti atsižvelgiant į nacionalinius ypatumus, kurių poveikį tarpvalstybiniu lygiu prašoma pripažinti Teisingumo Teismo⁷, nepaisant šio Sąjungos teisės akto esminės vienodinimo paskirties. Nekalbant apie didelę šio teorinio aspekto svarbą, aišku, kad aptariama byla gali padaryti didelį poveikį ir praktikai, kaip tai matyti iš Teisingumo Teismui šalių pateiktų įrodymų⁸.

II – Teisinis pagrindas

5. Iš Reglamento Nr. 44/2001 2 konstatuojamosios dalies matyti, kad juo siekiama dėl gero vidaus rinkos veikimo priimti „nuostatas dėl jurisdikcijos kolizinių normų civilinėse ir komercinėse bylose suvienodinimo <...>“.

6. Iš šio reglamento 11 konstatuojamosios dalies matyti, kad: „jurisdikcijos taisyklės turi būti ypač nuspėjamos ir pagrįstos principu, pagal kurį jurisdikcija paprastai priklauso nuo atsakovo gyvenamosios vietos, ir šiuo pagrindu jurisdikcija turi būti visada prieinama, išskyrus keletą aiškiai nustatytų situacijų, kuriose bylinėjimosi objektas arba šalių autonomija pateisinama kaip kitokia susijusi aplinkybė [pateisina kitokį sąsajos kriterijų].“

7. Šio reglamento 12 konstatuojamojoje dalyje numatyta, kad „jurisdikcija turėtų būti nustatoma ne tik pagal atsakovo gyvenamąją vietą, bet ir pagal kitą alternatyvų jurisdikcijos pagrindą, atsižvelgiant į glaudų ryšį tarp teismo ir bylos arba siekiant padėti tinkamai vykdyti teisingumą“.

8. Šio reglamento 15 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „siekiant harmoningai vykdyti teisingumą, reikia sumažinti vienu metu vykstančių teismo procesų galimybę ir užtikrinti, kad dviejose valstybėse narėse nebūtų priimami nesuderinami sprendimai. <...>“.

9. Jurisdikcijos taisyklės nustatytos Reglamento Nr. 44/2001 II skyriuje.

4 — Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šį variantą laiko „alternatyvia sąsaja“.

5 — 1976 m. lapkričio 30 d. Sprendime *Bier* (21/76, Rink. p. 1735, 19 punktas) buvo atskirta „vieta, kurioje žala tapo reali“, ir „vieta, kur atsirado žalą lėmusi aplinkybė“, o apie tai buvo neseniai priminta 2012 m. spalio 25 d. Sprendime *Folien Fischer ir Fofitec* (C-133/11, 39 punktas ir jame nurodyta Teisingumo Teismo praktika).

6 — Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas vartoja žodžius „wechselseitige Handlungsortzurechnung“, kurių laisvas vertimas į prancūzų kalbą atitiktų „imputation réciproque du lieu de l'acte dommageable“ (vietos, kurioje padaryti žalą sukėlus veiksmas, abipusis priskyrimas).

7 — Todėl *Bundesgerichtshof* siūlė Teisingumo Teismui nuspręsti, kad ieškiny, kaip antai Vokietijos vidaus teisėje nustatytas „negative Feststellungsklage“ (ieškiny dėl teisių nebuvimo nustatymo), patenka į Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkto taikymo sritį, o Prancūzijos *Cour de cassation* Teisingumo Teismo klausė, ar „jurisdikciją suteikiančia nuostata, suderinta keliose sutartyse <...> tarp daikto gamintojo ir pirkėjo pagal reglamento [Nr. 44/2001] 23 straipsnį, galima remtis perpirkėjo atžvilgiu <...>“, kaip tai galima padaryti remiantis Prancūzijos vidaus teise. Šiais klausimais žr. išvadas, kurias pateikiau atitinkamai byloje, kurioje priimtas minėtas Sprendimas *Folien Fischer ir Fofitec*, ir šiuo metu nagrinėjamoje Teisingumo Teisme byloje, kurioje bus priimtas Sprendimas *Refcomp* (C-543/10).

8 — Iš tikrųjų per posėdį *MF Global UK Ltd* (toliau – *MF Global UK*) atstovas tvirtino, kad Teisingumo Teismo atsakymo ypač laukiama, nes daugybei biržos brokerių iškeltos tokio paties pobūdžio bylos, ir patikslino, kad jo paties advokatų kontoroje yra užvesta apie 150 bylų, kurios analogiškos pagrindinėje byloje nagrinėjamam ginčui.

10. Šio reglamento II skyriaus 1 skirsnyje „Bendrosios nuostatos“ esančio 2 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Pagal šį reglamentą valstybėje narėje nuolat gyvenantiems asmenims, neatsižvelgiant į jų pilietybę, bylos turi būti keliamos tos valstybės narės teismuose.“

11. Šio reglamento 1 skirsnyje esančio 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „valstybėje narėje nuolat gyvenantiems asmenims bylos gali būti keliamos kitos valstybės narės teismuose tik pagal šio skyriaus 2–7 skirsniuose nustatytas taisykles“.

12. Reglamento Nr. 44/2001 II skyriaus 2 skirsnyje „Speciali jurisdikcija“ esančio 5 straipsnio 1 ir 3 punktuose nustatyta taip:

„Valstybėje narėje nuolat gyvenančiam asmeniui kitoje valstybėje narėje byla dėl:

- 1) a) sutarties gali būti iškelta atitinkamos prievolės vykdymo vietos teismuose;
- b) pagal šią nuostatą ir jeigu nesusitariama kitaip, atitinkamos prievolės vykdymo vieta yra:
 - parduodant prekes – valstybėje narėje, į kurią prekės buvo arba turėtų būti pristatytos pagal sutartį;
 - teikiant paslaugas – valstybėje narėje, kurioje paslaugos buvo arba turėtų būti suteiktos pagal sutartį;
- c) a papunktis taikomas tuomet, kai netaikomas b papunktis.

<...>

- 3) civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto gali būti iškelta vietos, kurioje įvyko žalą sukėlus įvykis ar jis gali įvykti.“

13. Reglamento Nr. 44/2001 tame pačiame skirsnyje esančio 6 straipsnio 1 punkte nustatyta, kad „valstybėje narėje gyvenančiam asmeniui byla taip pat gali būti iškelta <...>, kai minėtas asmuo yra vienas iš atsakovų, teismuose pagal bet kurio iš jų nuolatinę gyvenamąją vietą, jeigu reikalavimai yra taip glaudžiai susiję, kad yra tikslinga juos nagrinėti ir spręsti visus iš karto, siekiant išvengti atskirų teismo procesų metu priimtų sprendimų nesuderinamumo“.

III – Ginčas pagrindinėje byloje, prejudicinis klausimas ir procesas Teisingumo Teisme

14. Melzer, kurio gyvenamoji vieta yra Berlyne (Vokietija), tapo bendrovės *Weise Wertpapier Handelsunternehmen* (toliau – W.W.H.), kurios buveinė Diuseldorfe, klientu susisiekus telefonu ir telefonu buvo konsultuojamas. Ši bendrovė Melzer vardu atidarė sąskaitą Londone (Jungtinė Karalystė) įsteigtoje brokerių bendrovėje *MF Global UK*, ir per šią sąskaitą už atitinkamus mokesčius suinteresuotojo asmens naudai vykdė ateities sandorius.

15. Nuo 2002 m. iki 2003 m. Melzer į minėtą sąskaitą iš viso pervedė 172 000 EUR. 2003 m. liepos 9 d. *MF Global UK* jam sumokėjo 924,88 EUR sumą. Ši bendrovė jam priskaičiavo 120 USD komisinį mokestį, iš kurio pasiliko 25 USD, o likusią 95 USD sumą pervedė W.W.H.

16. Melzer kreipėsi į *Landgericht Düsseldorf* prašydamas jam priteisti iš *MF Global UK* nuostolius ir palūkanas, kuriuos sudaro skirtumas tarp to, ką sumokėjo, ir to, ką gavo vykdant šiuos sandorius, t. y. 171 075,12 EUR sumą ir palūkanas⁹.

17. Grįsdamas savo reikalavimus Melzer teigia, kad nei W.W.H., nei *MF Global UK* jį nepakankamai informavo apie ateities sandorių riziką, kiek tai susiję su pasirinkimo sandorių sutartimis. Anot jo, W.W.H. įteikti dokumentai¹⁰ neatitiko Vokietijos teismų praktikoje nustatytų reikalavimų išsamiai išaiškinti klientui minėtą riziką. Be to, jis nebuvo objektyviai informuotas apie tarp *MF Global UK* ir W.W.H. sudarytą susitarimą dėl neteisėtų komisinių mokesčių, vadinamąjį „kickback“ susitarimą, ir dėl jo kylantį interesų konfliktą. Melzer taip pat teigė, kad *MF Global UK* apskaičiuotas komisinis mokestis yra pernelyg didelis. Jis nurodė, jog ši bendrovė yra atsakinga už žalos atlyginimą, nes tyčiniai ir neteisėtais veiksmais prisidėjo prie W.W.H. padarytos žalos.

18. *MF Global UK* ginčijo *Landgericht Düsseldorf* jurisdikciją *ratione loci* ir prašė atmesti ieškinį dėl esmės.

19. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamam ginčui taikytinas Reglamentas Nr. 44/2001, nes atsakovas yra juridinis asmuo, kurio buveinė – valstybėje narėje. Pažymėdamas, kad šiuo atveju jokia jurisdikciją suteikianti nuostata negali būti taikoma¹¹, jis mano, kad Vokietijos teismų tarptautinė jurisdikcija grindžiama šio reglamento 5 straipsnio 3 punktu, nes žala atsirado Vokietijoje. Jis pažymi, jog Melzer teigia, kad turtinė žala, kurią jis prašo padengti, atsirado Vokietijoje, nes iš Vokietijos jis darė pavedimus į savo sąskaitą Londone, ir kad žala jo kreditinėje sąskaitoje atsirado šioje valstybėje narėje esančioje banko sąskaitoje.

20. Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja dėl savo teritorinės jurisdikcijos pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktą. Jis primena, kad remiantis šia nuostata ieškovas gali savo nuožiūra atsakovui iškelti bylą tiek vietos, kurioje žala atsirado (vadinamos žalos atsiradimo vietos), teisme, tiek ir vietos, kurioje įvyko žalą sukėlusį įvykis (vadinamos žalos padarymo vietos), teisme, kai šios vietos nesutampa. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad žala atsirado Berlyne, kur yra Melzer nuolatinė gyvenamoji vieta, o ne Diuseldorfe, kur yra šis teismas. Atsižvelgiant į tokią situaciją dėl „žalos atsiradimo vietos“, šioje byloje lemiamą reikšmę turės „žalos padarymo vieta“. Taigi, kadangi *MF Global UK* veikia tik Londone, teritorinė jurisdikcija gali būti grindžiama tik W.W.H. veikla Diuseldorfe.

21. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, toks priskyrimo kriterijus egzistuoja Vokietijos teisėje, nes numatyta, kad tada, kai atliekant žalą sukėlusį veiksma dalyvauja keli asmenys, kiekvienas bendrai atsako už kito veiksmus atliekant šį pažeidimą. Šiuo atveju, atsižvelgiant į Melzer argumentus, kad *MF Global UK* tyčiniai veiksmais bent jau padėjo W.W.H. atlikti neteisėtus veiksmus Vokietijoje, būtent – Diuseldorfe, minėto teismo jurisdikcija galėtų būti grindžiama tokio bendravykščio ar padėjęjo veiksmų atlikimo vieta¹².

9 — Per posėdį Melzer atstovas tvirtino, kad nuspręsta W.W.H. nepateikti ieškinio kaip atsakovei, nes pateikiant ieškinį teisme ši bendrovė buvo nemoki (sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nenurodyta kreipimosi į *Landgericht Düsseldorf* data, bet, kadangi šio sprendimo priėmimo data yra 2011 m. balandžio 29 d., tai aišku, kad į teismą buvo kreiptasi tuo laikotarpiu), o pateikdamas rašytines pastabas jis nurodė, jog nuo 2011 m. gruodžio 31 d. *MF Global UK* buvo likviduojama.

10 — Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą šiuo atžvilgiu minimi „Tarpininkavimo atliekant ateities sandorius biržoje sutartis“, oficialus dokumentas „Ateities sandorių rizikos apžvalga“ ir atmintinė „Svarbi informacija apie nuostolių riziką vykdant finansinius ateities sandorius“.

11 — Kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas žinojo apie vienoje iš pasirašytų sutarčių esančią jurisdikciją suteikiančią nuostatą, jis taip netiesiogiai atmetė nurodytą sutartinės atsakomybės pagrindą.

12 — Jau šiame etape pažymiu, kad skaitant sprendimą dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą išlieka abejonė dėl atitinkamų *MF Global UK* ir W.W.H. vaidmenų, t. y. dėl žalą sukėlusio veiksmo pagrindinio vykdytojo ar padėjęjo.

22. Kadangi Reglamente Nr. 44/2001 nėra jokios nuostatos dėl tokio pobūdžio priskyrimo pagal trečiojo asmens veiksmą, kuria galėtų būti grindžiama tarptautinė ar vietos jurisdikcija, todėl kyla klausimas, ar šio reglamento 5 straipsnio 3 punktą reikia aiškinti taip, kad asmeniui iškeliant bylą tarptautinė ar teritorinė jurisdikcija gali būti nustatoma ir remiantis pagrindinio vykdytojo ar padėjėjo padarytu pažeidimu. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad šiuo klausimu nuomonės skiriasi tiek nacionalinėje teismų praktikoje, tiek ir doktrinoje.

23. Tokiomis aplinkybėmis 2011 m. gegužės 16 d. užregistruotu sprendimu *Landgericht Düsseldorf* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar nustatant jurisdikciją bylose dėl reglamento [Nr. 44/2001] 5 straipsnio 3 punkte nurodytų civilinės teisės pažeidimų, kai civilinės teisės pažeidimą keliose valstybėse padaro keli subjektai, siekiant nustatyti vietą, kurioje įvyko žalą sukėlus įvykis, alternatyviai galima remtis pažeidimo padarymo vieta?“

24. Teisingumo Teismui pastabas raštu pateikė Melzer ir *MF Global UK*, Vokietijos, Čekijos, Portugalijos ir Šveicarijos vyriausybės bei Europos Komisija.

25. 2012 m. liepos 5 d. posėdyje buvo atstovaujami Melzer, *MF Global UK*, Vokietijos vyriausybė ir Komisija.

IV – Nagrinėjimas

26. Kadangi dėl formuluotės pateikto klausimo apimtis gali pasirodyti ne visai aiški, man atrodo, kad pirmiausia reikia nustatyti šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalyką ir tikslą, tada siūlyti galimą atsakymą į jį.

A – Dėl prejudicinio klausimo apimties

27. Šioje byloje nagrinėjamas ieškinys dėl deliktinės atsakomybės. Iš kartu skaitomų Reglamento Nr. 44/2001 2 straipsnio ir 5 straipsnio 3 punkto matyti, kad šioje srityje valstybės narės teritorijoje nuolat gyvenančiam asmeniui ieškovo nuožiūra byla gali būti iškelta arba valstybės narės, kurios teritorijoje yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta, teismuose arba kitos valstybės narės teisme, t. y. teisme, kurio veiklos teritorijoje yra „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlus įvykis“ ar „jis gali įvykti“.

28. Ši paskutinė dalis, kuria remiantis išplečiama jurisdikcija nagrinėti civilinės teisės pažeidimus ir dėl prevencinių ieškinių, yra vienintelis dalykas, kuriuo buvo papildytas Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktas, palyginti su Briuselio konvencijos, kurią šis reglamentas pakeitė, 5 straipsnio 3 punktu¹³. Nepaisant taip įtraukto elemento¹⁴, kuris šioje byloje nėra svarbus, minėtos nuostatos iš esmės lygiavertės, kaip tai pripažino Teisingumo Teismas, todėl su konvencijoje nustatyta jurisdikcijos taisyklės aiškinimu susijusi Teisingumo Teismo praktika taikoma ir šiame reglamente nustatyta jurisdikcijos taisyklei¹⁵.

13 — 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselio konvencija dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32), iš dalies pakeista vėlesnėmis konvencijomis dėl naujų valstybių narių prisijungimo prie šios konvencijos (toliau – Briuselio konvencija).

14 — Šis elementas tik santykinai naujas, nes šis principas jau buvo patvirtintas Teisingumo Teismo praktikoje, susijusioje su Briuselio konvencijos aiškinimu, nors, Komisijos nuomone, tam tikras neaiškumas egzistavo (žr. pasiūlymą dėl Tarybos reglamento (EB) dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo – COM(1999) 348 galutinis, p. 15).

15 — Žr. minėtą Sprendimą *Folien Fischer ir Fofitec* (31 ir 32 punktai bei juose nurodyta Teisingumo Teismo praktika).

29. Pažymėtina, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamame ginče, be abejonės, Melzer ir *MF Global UK* bei *W.W.H.* sieja sutartis, todėl iš pradžių gali atrodyti keista, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenusprendė, kad šioje byloje gali būti taikomas Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punktą, susijęs su jurisdikcija bylose dėl sutarties, kaip ir 5 straipsnio 3 punktą, susijęs su jurisdikcija bylose dėl deliktų¹⁶. *MF Global UK* pateiktos pirminės pastabos patvirtina tokią nuomonę, nes ji mano, kad būtų tikslinga atskirti šio reglamento 5 straipsnio 1 punkto ir 3 punkto taikymo sritį. Nepaisant šios pastabos, bet kuriuo atveju pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nustato prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalyką ir, jeigu šis teismas taip nepateikė prejudicinio klausimo, Teisingumo Teismas neturi priimti sprendimo dėl vienos iš šalių pagrindinėje byloje iškelto klausimo¹⁷.

30. Pirmiausia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad problema kyla ne bendrai dėl visų Vokietijos teismų tarptautinės jurisdikcijos. Jis mano, kad ši jurisdikcija yra neginčytinas dalykas atsižvelgiant į tai, kad vieta, kurioje įvyko žalą sukėles įvykis, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktą, kaip jis teigia, yra Berlynas, t. y. miestas, kuriame yra Melzer nuolatinė gyvenamoji vieta ir kartu banko sąskaita, iš kurios buvo finansuojami ginčijami sandoriai.

31. Vis dėlto Komisija pateikė kitokią nuomonę ir teigė, kad Sprendime *Kronhofer*¹⁸ draudžiama suteikti jurisdikciją teismui, kurio veiklos teritorijoje yra ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta, kaip „pagrindinė turto buvimo vieta“, vien dėl to, kad jis ten patyrė finansinių nuostolių praradęs savo turto dalį kitoje valstybėje narėje, nors visi atsakomybės sudėties elementai yra pastarosios teritorijoje¹⁹.

32. Pritariu Komisijos nuomonei, kad turtinė žala, kurią Melzer reikalauja atlyginti ir kurią sudaro prarasta investuoto kapitalo dalis, man atrodo, atsirado Londone, o ne Berlyne. Iš tikrųjų ginčijamos sumos buvo pervestos į sąskaitą, atidarytą Londono brokerių bendrovėje, ir jos ten buvo prarastos, nes dėl pasirinkimo sandorio sutarties vykdymo ar dėl suėjusio pasirinkimo sandorio termino į tą sąskaitą pervestos sumos buvo mažesnės nei investuotosios.

33. Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą tik dėl savo „teritorinės“ jurisdikcijos arba, kitaip tariant, nacionaliniu lygiu, šis teismas klausia, ar būtent jis iš visų Vokietijos teismų turi nagrinėti bylą pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktą.

34. Šiuo klausimu pabrėžiu, kad egzistuoja skirtumas tarp šio reglamento nuostatų, t. y., pirma, 2 straipsnio 1 dalies, kurioje apibrėžta vienos valstybės narės visų teismų jurisdikcija²⁰, ir, antra, 5 straipsnio 1 ir 3 punktų, kuriuose kalbama apie konkretų teismą, nustatomą atsižvelgiant į vietą, su kuria ginčas ypatingai susijęs²¹. Todėl prašoma išaiškinti nuostata iš tikrųjų leidžia, kaip to pageidauja prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nustatyti konkretaus teismo jurisdikciją

16 — Iš tikrųjų Melzer nurodyti *dolus* arba *culpa in contrahendo* čia vartojami tokiomis aplinkybėmis, kai šalims derybose pavyko sudaryti sutartį. Priešingu atveju 2002 m. rugsėjo 17 d. Sprendime *Tacconi* (C-334/00, Rink. p. I-7357) pažymėta, kad tada, kai derybose dėl sutarties sudarymo nepavyksta sudaryti sutarties, ieškinyje dėl atsakovo ikisutartinės atsakomybės priskiriamas ne sutartinių santykių sričiai, o delikto ar kvazidelikto.

17 — Žr., be kita ko, 1997 m. kovo 20 d. Sprendimą *Phytheron International* (C-352/95, Rink. p. I-1729, 14 punktas) bei 1999 m. rugsėjo 16 d. Sprendimą *WWF ir kt.* (C-435/97, Rink. p. I-5613, 29 punktas).

18 — 2004 m. birželio 10 d. Sprendimas *Kronhofer* (168/02, Rink. p. I-6009, 18 ir paskesni punktai).

19 — Komisija pažymi, kad nors žalą sukėlusiu veiksmu, t. y. *MF Global UK* Jungtinėje Karalystėje sudarytų didelę riziką keliančių biržos sandorių, neigiamų pasekmių poveikį Melzer pajuto Vokietijoje, remiantis Teisingumo Teismo praktika, ši aplinkybė nėra pagrindas priskirti jurisdikciją Vokietijos teismams pagal minėto 5 straipsnio 3 punktą, nes būtent Jungtinės Karalystės teritorijoje įvyko tiek žalą sukėles įvykis, tiek ir atsirado visa žala.

20 — Šioje nuostatoje vartojami žodžiai „tos valstybės narės teismai“ rodo, kad joje nustatyta bendroji jurisdikcijos taisyklė, nes joje bendrai nurodyta visos valstybės narės teismų sistema, ir pažymėtina, kad nustatant jurisdikciją vietos lygiu daroma nuoroda į nacionalines proceso normas, kuriose apibrėžiama nuolatinės gyvenamosios vietos sąvoka, kaip tai numatyta Reglamento Nr. 44/2001 59 straipsnyje.

21 — Kadangi nurodyta, kad ieškovas gali pateikti ieškinį atitinkamai prievolės vykdymo vietos arba žalą sukėlusio įvykio vietos „teismuose“, šiose nuostatose įtvirtinta specialioji jurisdikcijos taisyklė.

ratione loci iš visų valstybės narės teismų, turinčių jurisdikciją *ratione materiae*, ir tai galima padaryti tiesiogiai. Todėl man atrodo, kad tarptautinės jurisdikcijos sąvokos vartojimas išankstiniame šios nuostatos taikymo vertinimo etape, kaip tai darė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nereikalingas, o gal net klaidingas.

35. Konkrečiau kalbant, šiam teismui kilo sunkumų dėl klausimo, ar galima laikyti, kad kilus su keliomis valstybėmis susijusiam ginčui, dėl kurio į jį kreiptasi, Diuseldorfo teismas, – pagal vietą, kurioje veikė vienas iš dviejų tariamai žalą padariusių subjektų, nes šiame mieste yra W.W.H. buveinė, – turi jurisdikciją kito pažeidimo vykdytojo atžvilgiu, t. y. *MF Global UK*, kuri, atrodo, savo veikla vertėsi tik Jungtinėje Karalystėje.

36. Šiuo atžvilgiu primintina, kad asmuo, kuris pageidauja, kad jam būtų atlyginta žala deliktinės atsakomybės pagrindu, turi dvi pagrindines galimybes, t. y. arba kreiptis į atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismą pagal Reglamento Nr. 44/2001 2 straipsnį, arba pasinaudoti specialiąja jurisdikcija, remiantis šio reglamento 5 straipsnio 3 punktu.

37. Pastarąjį jurisdikcijos pagrindą sudaro dvi pagrindinės dalys, o gal ir daugiau, jei atsižvelgsime į specifinius ieškinius, dėl kurių Teisingumo Teismas nustatė papildomus priskyrimo kriterijus²² tuo atveju, jei deliktą sudarantys elementai, taigi ir priskyrimo veiksniai, yra skirtingose valstybėse narėse. Iš tikrųjų Teisingumo Teismas ne kartą išaiškino Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 dalyje vartojamus žodžius „vieta, kurioje įvyko žalą sukėles įvykis“ taip, kad tokiu atveju jie nurodo žalos atsiradimo vietą, t. y. valstybę narę, kurioje žalą sukėles įvykis nukentėjusiam asmeniui tiesiogiai sukėlė žalingų pasekmių, ir kartu žalos padarymo vietą, t. y. valstybę narę, kurioje dėl pažeidimo vykdytojo veiksmų įvyko žalą sukėles įvykis²³. Iš to matyti, kad ieškovo nuožiūra byla atsakovui gali būti iškelta tuose teismuose, kurių veiklos teritorijoje yra viena arba kita iš šių dviejų vietų.

38. Šiuo atveju ginčo aplinkybės pagrindinėje byloje yra tokios, kaip nurodoma toliau. Žalos, susijusios su minėta pirma dalimi, atsiradimo vieta yra Vokietijoje, kaip mano prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuris laiko, kad nurodyta žala atsirado būtent Berlyne, nes ten yra Melzer nuolatinė gyvenamoji vieta ir banko sąskaita, iš kurios buvo nurašomos lėšos²⁴, o ne Diuseldorfe. Todėl, siekdamas nustatyti savo paties jurisdikciją, *Landgericht Düsseldorf* mėgina išsiaiškinti, ar šiuo atveju egzistuoja jurisdikcijos pagrindas, kuris galėtų būti grindžiamas antrąja iš minėtų dalių, t. y. atsižvelgiant į tariamų delikto vykdytojų atliktus neteisėtus veiksmus. Šiuo atžvilgiu veiksmų, dėl kurių atsirado žala, padarymo vieta gali būti arba Londone, nes ten *MF Global UK* sudarydavo sandorius, arba Diuseldorfe, nes šiame mieste yra W.W.H. buveinė, o ši bendrovė nėra atsakovė byloje, tačiau ji bendradarbiavo su vienintele atsakove.

39. Reikia nustatyti, ar Diuseldorfe įsteigtos bendrovės atlikti veiksmai, t. y. kliento suradimas ir jo konsultavimas ar net tai, kad jį paskatino pernelyg rizikingai elgtis, gali būti laikomi veiksmų, dėl kurių šis klientas patyrė žalą, dalimi. Ypač Teisingumo Teismo prašoma išsiaiškinti, ar šių veiksmų padarymo vieta savaime gali būti pagrindas *Landgericht Düsseldorf* priimti sprendimą dėl Jungtinėje Karalystėje įsteigtos bendrovės deliktinės atsakomybės, kai byla iškelta tik šiai bendrovei, nes jai priskirti Vokietijos bendrovės, t. y. kito tariamai žalos padariusio asmens, atlikti veiksmai.

22 — Teisingumo Teismo praktikoje buvo nagrinėjamos ypatingos problemos, kurių kyla nustatant tarptautinio delikto padarymo vietą, kai toks deliktas padaromas spaudoje ar naudojantis telekomunikacijomis (per radiją, televiziją ar internetu), pavyzdžiui, 1995 m. kovo 7 d. Sprendime *Shevill ir kt.* (C-68/93, Rink. p. I-415). Nagrinėjant subjektinių teisių pažeidimą dėl interneto tinklalapyje paskelbto turinio buvo nuspręsta, kad jurisdikciją gali turėti ir nukentėjusio asmens interesų centro buvimo vietos teismas (žr. 2011 m. spalio 25 d. Sprendimo *eDate Advertising ir Martinez*, C-509/09 ir C-161/10, Rink. p. I-10269, 47 ir paskesnius punktus).

23 — Minėtame Sprendime *Bier* (19 punktą) jau buvo nuspręsta, kad ieškovas turi dvi pasirinkimo galimybes, kiek tai susiję su Briuselio konvencijos 5 straipsnio 3 punkto išaiškinimu, ir tai daug kartų pakartota, be kita ko, ir minėtame Sprendime *Folien Fischer ir Fofitec* (39 ir 40 punktai).

24 — Dėl šios išvados 31 ir 32 punktuose nurodytų priežasčių tai, kad tariamai nukentėjusio asmens banko sąskaita buvo valstybės narės teritorijoje, nėra pakankamas priskyrimo veiksnys šios valstybės teismo jurisdikcijai pagrįsti, nes toks kriterijus nėra labai patikimas.

40. Taigi matyti, kad prejudicinis klausimas apsiriboja tik žalos padarymo vietos sąvokos išaiškinimu, kai yra trys sudėties elementai: pirma, kai žalą sukėlusiu veiksmu padarymo vietos yra skirtingose valstybėse narėse, antra, kai kyla kelių asmenų atsakomybė, t. y. kai tokių veiksmų vykdytojas ne vienas asmuo, o keli asmenys, kurie yra bendravykdžiai ar padėjėjai, ir, trečia, kai ieškovas iškelia bylą tik vienam iš tariamai padariusių žalą asmenų valstybėje narėje, kurioje kitas iš šių asmenų vykdė savo veiklą. Nors du pirmieji elementai Teisingumo Teismo praktikoje jau buvo nagrinėjami įvairiais aspektais, jų santykis su trečiuoju nenagrinėtas.

41. Atsižvelgdamas į bylos medžiagą pažymiu, kad egzistuoja ypatinga problema, susijusi su *MF Global UK* ir *W.W.H.* atitinkamo teisinio statuso nustatymu, nes Teisingumo Teismui pateiktose pastabose dažnai painiojami nagrinėjamo delikto pagrindinis vykdytojas ir padėjėjas ar bendravykdhis. Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad nors Melzer prašo, jog žalą atlygintų tik *MF Global UK*, kuri, atrodo, jo nuomone, turėjo lemiamą įtaką žalai atsirasti, tačiau pagrindinė vykdytoja veikia yra *W.W.H.*, o *MF Global UK* tik padėjėja, kaip matyti iš ieškovo teiginių ir reikalavimų. Bet kuriuo atveju prejudicinis klausimas suformuluotas pakankamai plačiai, kad apimtų abu atvejus – tiek kai byloje asmuo, kuris nėra atsakovas, yra padėjėjas, tiek kai jis yra bendravykdhis. Todėl šioje išvadoje siūlomas atsakymas bus pateiktas atsižvelgiant į abu aspektus.

42. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar galima pareikšti ieškinį teisme, kurio veiklos teritorijoje padėjėjas ar bendravykdhis atliko neteisėtus veiksmus, kai žalą sukėlė daug veiksmų skirtingose valstybėse narėse. Konkrečiau kalbant, tai reiškia, kad reikia atsižvelgti į vietą, kurioje įvyko žalą sukėlusį įvykis dėl vieno iš padarant žalą dalyvavusių asmenų veiksmų, ir tariamai nukentėjęs asmuo neprivalo iškelti bylos šiam padėjėjui ar bendravykdžiui, kaip yra pagrindinėje byloje.

43. Kitaip tariant, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pageidauja, kad Teisingumo Teismas pripažintų papildomą galimybę pasirinkti teismą, kai skirtingose valstybėse narėse nuolatinę gyvenamąją vietą turintys keli atsakovai bendrai atsako už deliktą, nustatydamas „*alternatyvų priskyrimą pagal žalą sukėlusiu veiksmu padarymo vietą*“, kaip tai pavadinta prašyme priimti prejudicinį sprendimą. Įvedus siūlomą naują jurisdikcijos pagrindą, būtų išplėstos galimybės, kurias iki šiol turėjo ieškovas pagal Teisingumo Teismo praktiką. Mano nuomone, iš tikrųjų taip nebūtų sukurta nauja savarankiška galimybė, kuri atsirastų šalia „žalos atsiradimo vietos“ ir „šių žalą sukėlusio įvykio vietos“. Veikiausiai šis teismas siūlo antrąją iš šių galimybių aiškinti plačiau, o tai galbūt reikštų, kad pripažįstama, jog tada, kai deliktą padaro keli asmenys keliose valstybėse, teismo jurisdikcija, remiantis vieno iš šių asmenų padarytą žalą sukėlusiu veiksmu vieta, gali būti nustatoma kito iš šių asmenų atžvilgiu.

B – Dėl atsakymo į prejudicinį klausimą

1. Skirtingos nuomonės

44. Skaitant Teisingumo Teismui pateiktas pastabas matyti, kad išsiskiria dvi nuomonės: Melzer, Vokietijos, Čekijos, Portugalijos ir Šveicarijos vyriausybės siūlo pripažinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo pasiūlytą naują jurisdikcijos pagrindą, o *MF Global UK* ir Komisija mano, kad į pateiktą prejudicinį klausimą reikia atsakyti neigiamai.

45. Iš sprendimo motyvų matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siūlo pritarti galimybei, o šį pagrindą jis laiko „alternatyviu“, tarptautinę teismų jurisdikciją susieti su vieta, kurioje padaryti žalą sukėlusieji veiksmai, kuriuos atliko tariamas bendravykdhis ar padėjėjas, net jei jis nėra atsakovas iškeltoje byloje.

46. Tokią nuomonę ir paties prejudicinio klausimo pateikimo prasmę galima paaiškinti remiantis *Landgericht Düsseldorf* pateikta informacija apie nacionalinės teisės turinį. Iš tikrųjų matyti, jog Vokietijos *Bürgerliches Gesetzbuch* (Civilinio kodekso) 830 straipsnyje nustatyta, kad, kai pažeidimą padaro keli subjektai, kiekvienas vykdytojas ar padėjėjas laikomas atsakingu už kitų dalyvių veiksmus darant tą pažeidimą. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad pagal Vokietijos *Zivilprozessordnung* (Civilinio proceso kodeksas) 32 straipsnį jurisdikcija deliktinės atsakomybės srityje gali būti grindžiama bet kurio bendravykdžio padarytu pažeidimu, jei už šiuos veiksmus jie yra bendrai atsakingi.

47. Todėl, jei ginčas pagrindinėje byloje būtų susijęs tik su vidaus teise, atsižvelgiant į ieškovo Melzer pateiktus reikalavimus atsakovei *MF Global UK* ir jos bendravykdei ar padėjėjai W.W.H.²⁵, teismas, kurio veiklos teritorijoje yra vieta, kurioje veikė vienas iš nurodyto delikto vykdytojų, dėl šios priežasties būtų galėjęs nuspręsti, kad turi jurisdikciją nagrinėti ieškinį dėl deliktinės atsakomybės, pareikštą vienam iš bendravykdžių²⁶.

48. Vis dėlto klausimo sprendimas tampa ne toks aiškus, kai situacija, kaip šioje byloje, susijusi su kelių valstybių narių, o ne vien Vokietijos teritorija. Iš tikrųjų sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pabrėžiama, kad šiuo klausimu yra skirtingų nuomonių tiek Vokietijos teismų praktikoje, tiek ir doktrinoje. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad kai kurie teismai yra nusprendę, jog pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktą su keliomis valstybėmis susijusį ginčą leidžiama sieti su vieta, kurioje bendravykdis ar padėjėjas padarė žalą, nes šioje vietoje yra deliktinių veiksmų ar neveikimo centras²⁷. Šiems sprendimams pritarta kelių doktrinos atstovų įtikinamose nuomonėse, tačiau nemažai kitų jiems prieštaravo, remdamiesi argumentais, kuriuos išsamiai nagrinėsiu vėliau, nes antriesiems pritariu.

49. Su šiomis labai ypatingomis aplinkybėmis susiję argumentai, kuriais remiantis pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą. Vis dėlto Teisingumo Teismui visiškai neprivaloma nuomonė, kuriai teikiama pirmenybė nacionaliniu lygiu. Iš tikrųjų, remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, Reglamente Nr. 44/2001 vartojamos sąvokos turi būti aiškinamos autonomiškai, siekiant užtikrinti vienodą jo taikymą visose valstybėse narėse²⁸.

2. Siūlomas išaiškinimas

a) Išaiškinimo gairės

50. Neabejotina, kad Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkte vartojamą formuluotę „vietos, kurioje įvyko žalą sukėlus įvykis“ reikia aiškinti neatsižvelgiant į valstybių narių teisės sistemų turinį, kadangi šiame reglamente nurodytos jurisdikcijos taisyklės neturi būti įgyvendinamos atsižvelgiant į nacionalinius ypatumus, nes priešingu atveju jomis siekiamas vienodinimas taptų neveiksmingas²⁹.

25 — Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad Melzer teigia, jog W.W.H. neįvykdė savo pareigos informuoti ir jam tyčiais veiksmais padarė žalą, nes neteisėtai sudarė jokios sėkmės tikimybės neturinčius pasirinkimo sandorius, pažeisdamas Vokietijos civilinio kodekso 826 straipsnį, o *MF Global UK* tyčiais veiksmais padėjo padaryti Vokietijoje šį deliktinį veiksma.

26 — *Landgericht Düsseldorf* pažymi, kad tuo atveju, jei būtų taikoma Vokietijos vidaus teisė, jis turėtų jurisdikciją *ratione loci* nagrinėti jam pateiktą ieškinį, todėl kad Diuseldorfe W.W.H. atliko žalą sukėlusį veiksma, nes dėl jos Melzer tapo klientu.

27 — Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą konkrečiau nurodyta, kad, kiek tai susiję su tokia situacija, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, būtent Vokietijoje buvo įveikta lemiamą kliūtis, t. y. tariamai nukentėjęs asmuo pritrauktas kaip klientas ir paskatintas atidaryti sąskaitą brokerių bendrovėje užsienyje, šioje jo sąskaitoje buvo keičiamos pasirinkimo sandorių sutartys ir pervedamos lėšos, skirtos pasirinkimo sandoriams, neleidžiant apmokėti įregistruotų pozicijų vertės.

28 — Žr. 2012 m. rugsėjo 6 d. Sprendimą *Mühlleitner* (C-190/11, 28 punktas) ir minėtą Sprendimą *Folien Fischer ir Fofitec* (30 punktas) bei šiuose sprendimuose nurodytą Teisingumo Teismo praktiką.

29 — Žr. šio reglamento 2 konstatuojamąją dalį.

51. Remiantis Teisingumo Teismo praktika, Reglamento Nr. 44/2001 nuostatos turinį reikia nagrinėti atsižvelgiant ne tik į jos formuluotę, bet ir į šiuo reglamentu įtvirtintą sistemą bei juo siekiamus tikslus³⁰.

52. Pirmiausia pažymiu, kad nepritariu Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkto aiškinimui, pagal kurį būtų pripažinta, kaip tai siūlo *Landgericht Düsseldorf*, kad atitinkamas ieškovas gali teisėtai kreiptis į šį teismą, kaip vietos, kurioje padėjėjas ar bendravykdis, kuriems nepareikštas ieškinys, dalyvavo darant nurodytą žalą sukėlusį pažeidimą, teismą, o ne paprasčiausiai pasirinkti atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismą arba žalos atsiradimo vietos teismą ar vietos, kurioje padarytas šią žalą sukėlęs veiksmas, teismą, kaip tai tradiciškai suprantama pagal Teisingumo Teismo praktiką. Iš tikrųjų, mano nuomone, toks aiškinimas būtų pernelyg platus, remiantis tiek sisteminiu aiškinimu, tiek ir teleologiniu aiškinimu, kurie pateikiami toliau³¹.

b) Aiškinimas atsižvelgiant į Reglamento Nr. 44/2001 sistemą

53. Visų pirma pažymiu, kad Reglamente Nr. 44/2001 yra nuostata, t. y. 6 straipsnio 1 dalis, kurioje aiškiai numatyta galimybė atsakovui dėl su juo susijusio ginčo iškelti bylą teisme pagal kito asmens gyvenamąją vietą, tačiau ši išvestinė jurisdikcija nustatyta išimtinai tais atvejais, kai yra keli atsakovai ir kyla grėsmė, kad bus priimti nesuderinami sprendimai³², o taip nėra pagrindinėje byloje nagrinėjamame ginče. Iš tikrųjų sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nenurodyta priežastis³³, kodėl Melzer nusprendė *Landgericht Düsseldorf* pareikšti ieškinį tik *MF Global UK*, kurios buveinė Londone, bet ne *Düsseldorf* įsteigtai *W.W.H.*, nors, atrodo, Londone įsteigtą bendrovę jis kaltina tik dėl padėjėjos vaidmens. Dėl tokio pasirinkimo, kuris jam gali turėti neigiamų pasekmių, ieškovas neteko galimybės remtis platesne jurisdikcija, numatyta tame 6 straipsnyje, t. y. grindžiama trečiojo asmens nuolatinė gyvenamąja vieta, o todėl praktiškai ir veiksmais, kuriuos šis trečiasis asmuo galėjo atlikti šioje vietoje.

54. Be to, pagal Reglamento Nr. 44/2001 2 straipsnio 1 dalyje nustatytą bendrąją jurisdikcijos taisyklę, kuria siekiama apsaugoti šalies, kuri neinicijavo su keliomis valstybėmis susijusio veiksmo, interesus, iš esmės jurisdikciją turi teismai tos valstybės narės, kurioje yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta. Remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, kadangi minėto reglamento 5 straipsnio 3 punkte nustatyta jurisdikcijos taisyklė, pagal kurią leidžiama nukrypti nuo bendrojo principo, nes pareiškiant ieškinį atsakovui suteikiama galimybė pasirinkti, ji turi būti aiškinama siaurai ar net ribojamai³⁴. Todėl šio straipsnio taikymo sritis negali būti platesnė nei Reglamente Nr. 44/2001 aiškiai numatyti atvejai³⁵, nes priešingu atveju tokia apimtimi būtų pakenkta 2 straipsnio veiksmingumui ir neatsižvelgta į Sąjungos teisės aktų leidėjo valią. Kadangi Teisingumo Teismas nusprendė, kad formuluotė „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis“ neturi būti aiškinama pernelyg plačiai, kiek tai susiję su nustatymu pagal žalos atsiradimo vietą³⁶, mano nuomone, tai turi būti taikoma ir žalos padarymo vietai, todėl neturi būti leidžiama teismo jurisdikciją deliktinėje srityje nustatyti remiantis atsakovui priskirtais veiksmais, kuriuos trečiasis asmuo atliko kitoje valstybėje narėje.

30 — Žr., be kita ko, 2012 m. rugsėjo 6 d. Sprendimą *Trade Agency* (C-619/10, 27 punktą).

31 — Dėl Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkto istorinio aiškinimo, kiek žinau, nėra aplinkybių, kurios būtų naudingos ir kuriomis būtų galima remtis atsakant į pateiktą klausimą, nes reikia pažymėti, jog ši nuostata nesikeitė. Šiuo klausimu žr. profesoriaus F. Pocar analizę, pateiktą Aiškinamojoje ataskaitoje dėl 2007 m. spalio 30 d. Lugane pasirašytos Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL C 319, 2009 12 23, p. 1, 58 ir paskesni punktai).

32 — Remiantis šia nuostata, kai yra keli atsakovai, vieno iš jų nuolatinės gyvenamosios vietos teismas turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl skirtingų atsakovų atžvilgiu to paties ieškovo pateiktų ieškinų, jei tarp jų egzistuoja toks ryšys, kad tikslinga juos nagrinėti kartu, siekiant išvengti nesuderinamų sprendimų bylas nagrinėjant atskirai, ir tai taikoma netgi tuo atveju, jei jų teisiniai pagrindai skiriasi (2007 m. spalio 11 d. Sprendimas *Freepport*, C-98/06, Rink. p. I-8319, 38 ir paskesni punktai).

33 — Dėl šiuo klausimu Melzer atstovo pateiktų motyvų žr. šios išvados 9 išnašą.

34 — Žr., be kita ko, 2009 m. liepos 16 d. Sprendimą *Cura Anlagen* (C-189/08, Rink. p. I-6917, 22 punktą).

35 — Pagal analogiją žr. 2009 m. rugsėjo 17 d. Sprendimą *Vorarlberger Gebietskrankenkasse* (C-347/08, Rink. p. I-8661, 39 punktą) ir 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimą *BVG* (C-144/10, Rink. p. I-3961, 30 punktą).

36 — Minėtame Sprendime *Kronhofer* (19 punktą) priminta, kad ta formuluotė neturi būti aiškinama plačiai, t. y. kaip apimanti bet kurią vietą, kurioje pasireiškė įvykis, dėl kurio žala atsirado kitoje vietoje, žalingos pasekmės.

55. Be to, kaip jau pabrėžiau, Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkte įtvirtinta taisyklė leidžia nustatyti konkretų teismą iš visų valstybėje narėje jurisdikciją *ratione materiae* turinčių teismų, priešingai nei šio reglamento 2 straipsnis. Iš šio reglamento 12 konstatuojamosios dalies matyti, kad pagal minėtą 5 straipsnį siekiama nustatyti teismą, kuris geografiniu požiūriu turi glaudų ryšį su ginču, todėl yra tinkamiausias priimti sprendimą tuo klausimu.

56. Teisingumo Teismas ne kartą nusprendė, kad ši taisyklė pagrįsta ypač glaudžiu ginčo ir vietos, kur įvyko žala sukėles įvykis, teismo ryšiu, o tai pateisina jurisdikcijos suteikimą šiam teismui dėl gero teisingumo vykdymo ir veiksmingo proceso organizavimo, be kita ko, atsižvelgiant į sąsają su ginču ir įrodymų rinkimą³⁷.

57. Tačiau jei būtų pritarta prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo siūlomam naujam jurisdikcijos pagrindui, dėl to tokiomis aplinkybės kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, remiantis trečiojo asmens, kuris nėra atsakovas, veiksmais, turinčiu jurisdikciją būtų pripažintas teismas, šiuo atveju – Vokietijos teismas, kuris turėtų priimti sprendimą dėl Jungtinėje Karalystėje įsteigtos atsakovės, kurios tariamai neteisėti veiksmai yra ne glaudžiai susiję, o nutolę nuo šio teismo veiklos teritorijos, turint omeny tai, kad nebuvo ginčijama, jog *MF Global UK* veikė tik Jungtinės Karalystės teritorijoje, atsakomybės. Kadangi nėra pakankamai svarbios sąsajos su ginču, objektyviai šis teismas nėra tinkamiausias priimti sprendimą tokiomis aplinkybėmis.

58. Dėl šios priežasties atrodo, kad pripažinus, jog jurisdikciją turi tos vietos, kurioje yra pagrindinio delikto vykdytojo padėjėjo ar bendravykdžio buveinė, t. y. subsidiarios pažeidimo padarymo vietos, teismas, nors pagrindinė pažeidimo padarymo vieta yra kitoje valstybėje narėje, būtų prieštaraujama Reglamento Nr. 44/2001 sistemai. Tokį požiūrį patvirtina ir kiti argumentai, susiję su šio reglamento tikslu.

c) Aiškinimas atsižvelgiant į Reglamento Nr. 44/2001 tikslus

59. Visų pirma, kiek tai susiję su procesinio pobūdžio argumentais, susijusiais su Reglamento Nr. 44/2001 12 konstatuojamosios dalies pabaigoje minimu tinkamu teisingumo vykdymu, kai yra vienas atsakovas, kaip ir šioje byloje, nežinau, kokia apimtimi kito vykdytojo, kuriam sąmoningai nepareikštas ieškinys, veiksmais grindžiamas jurisdikcijos išplėtimas gali tiesiogiai atitikti minėtą tikslą. Akivaizdu, kad būtų priešingai, jei kalbėtume apie kelių procesų prieš skirtingus atsakovus sujungimo tame pačiame teisme palengvinimą, bet šioje byloje nėra tokio jurisdikcijos centralizavimo³⁸.

60. Kaip leidžia suprasti Vokietijos vyriausybė, tiesa, kad prejudiciniame klausime siūlomomis sąlygomis suteikta papildoma galimybė atitikti *a priori* pagirtiną tikslą dėl delikto tariamai nukentėjusiam asmeniui suteikti didesnę pasirinkimą, kad jis išvengtų pareigos pareikšti ieškinį tos vietos, kurioje jam tai padaryti kainuotų brangiau ar būtų mažiau patikima visų pirma dėl įrodymų pateikimo, teisme. Vis dėlto rūpestis, kad nukentėjęs asmuo būtų kuo geresnėje padėtyje, nėra Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkte nustatytos jurisdikcijos taisyklės pagrindas. Iš tikrųjų Teisingumo Teismas nusprendė, kad, priešingai nei kitomis šio reglamento nuostatomis, minėta nuostata nesiekia apsaugoti ginčo šalies, kuri atrodo esanti silpnesnė³⁹.

37 — Žr., be kita ko, 2012 m. balandžio 19 d. Sprendimą *Wintersteiger* (C-523/10, 18 punktas) ir minėtą Sprendimą *Folien Fischer ir Fofitec* (37 ir 38 punktai).

38 — Pagal analogiją žr. minėtą Sprendimą *Kronhofer* (18 punktas), kuriame nurodyta, kad jurisdikcijos suteikimas kitos susitariančiosios valstybės nei ta, kurios teritorijoje buvo padarytas pažeidimas ir atsirado žala, teismams neatitiktų jokio objektyvaus tikslo įrodymų arba proceso organizavimo atžvilgiu.

39 — Žr. minėtą Sprendimą *Folien Fischer ir Fofitec* (45 ir 46 punktai bei juose nurodyta Teisingumo Teismo praktika).

61. Atsižvelgiant į reglamento 12 konstatuojamosios dalies pabaigoje aiškiai nustatytą būtinybę palengvinti kreipimąsi į labiausiai „glaudų ryšį“ su ginčo aplinkybėmis turintį teismą, į šioje byloje pateiktą prejudicinį klausimą reikėtų atsakyti neigiamai. Iš tikrųjų, mano nuomone, reikia nustatyti tam tikras ieškovui suteikto jurisdikcijos pasirinkimo ribas, net jei šalis tvirtina, kad jos teisės pažeistos, siekiant išvengti „forum shopping“⁴⁰.

62. Be to, iš esmės svarbu užtikrinti, kad būtų laikomasi teisinio saugumo principo, kuriuo vadovavosi Reglamento Nr. 44/2001 rengėjai⁴¹. Todėl šio reglamento 11 konstatuojamojoje dalyje pabrėžiama, kad jurisdikcijos taisyklės turi būti „ypač nuspėjamos“. Remiantis Teisingumo Teismo praktika, pagal teisinio saugumo principą reikalaujama, kad jurisdikcijos taisyklės, kuriomis nukrypstama nuo šio reglamento 2 straipsnyje nustatytos bendrosios jurisdikcijos taisyklės, būtų aiškinamos taip, kad pagal jas įprastai informuotas atsakovas galėtų protingai numatyti, kokiam kitame teisme, išskyrus valstybės narės, kurioje yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta, teismus, jam gali būti iškelta byla⁴².

63. Be to, pažymiu, kad Reglamento Nr. 44/2001 rengėjai siekė priimti vienodas taisykles⁴³, norėdami „užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp traukiamų atsakomybės asmenų bei žalą patyrusių asmenų interesų“⁴⁴. Mano nuomone, tokios pusiausvyros užtikrinimu turi vadovautis ir Teisingumo Teismas aiškindamas šio reglamento 5 straipsnio 3 punktą.

64. Žalą tariamai padariusiam asmeniui būtina reikalingas tam tikras jurisdikcijos deliktinės atsakomybės srityje numatomumas, nes priešingu atveju ūkio subjektai nenorėtų verstis tarptautine veikla. Man atrodo, kad ieškovui leidus kreiptis į bet kurį valstybės narės teismą, kurio veiklos teritorijoje bendravykdys ar padėjėjas dalyvavo darant deliktą, kai jam pačiam neiškelta byla, būtų peržengiama riba atsižvelgiant į teisinio saugumo ir šalių interesų pusiausvyros principus.

65. Kaip pažymėta ataskaitoje dėl konkretaus Reglamento Nr. 44/2001⁴⁵ taikymo, pernelyg išplėtus jurisdikcijos pagrindų skaičių deliktinės atsakomybės srityje, asmuo, kurio atsakomybės klausimas nagrinėjamas, gali būti priverstas gintis skirtingų valstybių narių teismuose, todėl, atsižvelgiant į tai, kad yra daug teisės sistemų, gali dominuoti griežčiausia iš jų.

66. Matyti, kad Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktas jau buvo aiškinamas lanksčiau. Vis dėlto yra grėsmė, kad nustatydamas naujus sąsajos pagrindus Teisingumo Teismas ne tik sukurs dėl plataus pobūdžio sunkiai suprantamą praktiką, bet ir netiesiogiai perrašys 5 straipsnio 3 punktą. Jei tokia tendencija plačiai aiškinti šį tekstą nebus sustabdyta, gali būti visiškai priešingai pakeistas

40 — Šią problemą nagrinėjęs Europos Parlamentas, vykstant Reglamento Nr. 44/2001 naujos redakcijos rengimo darbams, pasiūlė įvesti „pakankamo, esminio ar akivaizdaus ryšio“ reikalavimą, kad būtų „apribota *forum shopping* galimybė“ byloje dėl deliktinės atsakomybės. Žr. 2010 m. rugsėjo 7 d. Rezoliuciją dėl Reglamento Nr. 44/2001 įgyvendinimo ir priežiūros (2009/2140(INI), P7_TA(2010)0304, Q konstatuojamoji dalis ir 25 punktas).

41 — Minėtame pasiūlyme Komisija rėmėsi „teisiniu saugumu teismų jurisdikcijos srityje“ ir tikslu „nustatyti aiškias teismų jurisdikcijos taisykles“ (COM(1999) 348 galutinis, 1.1 punktas).

42 — Žr., be kita ko, 2005 m. kovo 1 d. Sprendimą *Owusu* (C-281/02, Rink. p. I-1383, 40 punktas). Iš tikrųjų teisinio saugumo principas neturi būti suprantamas taip, kad juo siekiama tik leisti ieškovui nustatyti teismą, į kurį jis gali kreiptis, kaip tai, be kita ko, primenama minėtame Sprendime *Kronhofer* (20 punktas) ir minėtame Sprendime *Folien Fischer ir Fofitec* (33 punktas).

43 — Remiantis 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma II) (OL L 199, p. 40) 16 konstatuojamojoje dalyje vartojama formuluote.

44 — Iš tiesų minėtas Komisijos pasiūlymas, po kurio buvo priimtas Reglamentas Nr. 44/2001, „apima susitarimo, dėl kurio sutarta Taryboje, esmę dėl būtinos pusiausvyros tarp šalių, kurios gali būti įtrauktos į ginčą, interesų“ (COM(1999) 348 galutinis, 2.1 punktas).

45 — Žr. prieštaravimus dėl minėtame Sprendime *Shevill ir kt.* pateikto vadinamojo „mosaic theory“ požiūrio: B. Hess, T. Pfeiffer ir P. Schlosser „Report on the Application of Regulation Brussels I in the Member States“, Study JLS/C4/2005/03, galutinė versija, 2007 m. rugsėjo mėn., 214 punktas.

Reglamento Nr. 44/2001 pagrindinis mechanizmas nukeliant į antrą planą pagrindinį principą, pagal kurį valstybės narės teritorijoje nuolat gyvenantiems asmenims bylos paprastai turi būti keliamos šios valstybės narės teismuose⁴⁶. Todėl, mano nuomone, geriau būtų, jei aiškindamas minėtą straipsnį Teisingumo Teismas šiuo keliu nenuieitų pernelyg toli.

67. Todėl manau, kad neigiamas atsakymas į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo prejudicinį klausimą geriau atitinka reikalavimus, kylančius tiek iš Reglamento Nr. 44/2001 sistemos, tiek ir tikslų.

V – Išvada

68. Atsižvelgdamas į tai, kas pasakyta, siūlau Teisingumo Teismui į *Landgericht Düsseldorf* pateiktą prejudicinį klausimą atsakyti taip:

2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 5 straipsnio 3 punktą turi būti aiškinamas taip, kad jame nustatyta specialioji jurisdikcijos taisyklė bylose dėl delikto netaikoma, kai tariamai žalą sukėlusius veiksmus padaro skirtingose valstybėse narėse veikę keli asmenys, o vienam iš jų byla gali būti iškelta teisme, į kurį kreiptasi tik pagal vietą, kurioje padaryti žalą sukėlę veiksmai, priskiriami padėjėjui arba bendravykdžiui, kuriam neiškelta byla tame pačiame teisme.

46 — Pagal analogiją žr. 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimą *Glaxosmithkline ir Laboratoires Glaxosmithkline* (C-462/06, Rink. p. I-3965, 32 punktas), kuriame Teisingumo Teismas pažymėjo, kad „Bendrijos teismo atliktas specialių jurisdikcijos taisyklių, skirtų palengvinti gerą teisingumo vykdymą, pakeitimas vienašalėmis jurisdikcijos taisyklėmis, saugančiomis šalį, kuri laikoma silpnesne, išeitų už interesų pusiausvyros, kurią Bendrijos teisės aktų leidėjas įtvirtino dabartinėje teisėje, ribų“.